— Kroniek

Bestuursproces-recht 2025-2026

— door **Marieke Dankbaar, Sarah van der Pol, Sofia Dello Russo & Tony Barshini**
beeld **Floris Tilanus**

In het Kroniekjaar 2025-2026 hebben wij ons gericht op bestuursprocesrechtelijke uitspraken die nieuw of opvallend zijn en die tussen september 2025 en september 2026 in de *AB* en de *JB* zijn gepubliceerd. Opnieuw keren de klassieke kwesties terug, denk aan het belanghebbendebegrip, verschoonbare termijnoverschrijdingen en de goede procesorde. Ook is duidelijk dat het bestuursprocesrecht moet blijven inspelen op actuele knelpunten, zoals de problemen met de postbezorging door PostNL, maar ook de lange doorlooptijden van procedures. Misbruik van procesrecht en het optreden daartegen sluiten daar dan weer naadloos op aan.

BEKENDMAKEN, VERZENDEN EN ONTVANGEN

De aanhoudende bezorgproblemen bij PostNL komen in de jurisprudentie steeds duidelijker naar voren. Volgens de regels voor de Universele Postdienst (UPD) reikt PostNL aangetekende poststukken uit aan de geadresseerde, diens gemachtigde of een volwassen huisgenoot, die daarvoor een ontvangstbewijs tekent. PostNL verstrekt dat ontvangstbewijs aan de verzender. Kan niemand voor de ontvangst tekenen, dan laat de bezorger een afhaalmededeling achter en bewaart PostNL het stuk maximaal een week op het aangewezen afhaalpunt. Daarna wordt het niet-afgehaalde stuk teruggestuurd naar de afzender. De advocaat-generaal bij de Hoge Raad betwijfelt in zijn conclusie van 15 maart 2024 (ECLI:NL:PHR:2024:355) hoeveel waarde nog kan worden gehecht aan de melding in het geautomatiseerde systeem van PostNL dat een afhaalbericht is achtergelaten, aangezien postbezorgers kennelijk weleens anders handelen dan zij in dat systeem zetten. Ook de Nationale ombudsman uitte al zorgen over de kwaliteit van de postbezorging. In ABRvS 24 september 2025 (ECLI:NL:RVS:2025:4527, *AB* 2025, 290) krijgt PostNL ook kritiek. Na de gebruikelijke riedel over aangetekende verzending van een stuk van een bestuursorgaan of rechterlijke instantie, waarbij de belanghebbende de ontvangst ervan ontkent en onderzocht moet worden of het postvervoerbedrijf het stuk op regelmatige wijze heeft aangeboden, volgt een nieuw rechtsvermoeden: een 'Track & Trace'-overzicht, waaruit blijkt dat een stuk volgens het interne systeem van PostNL is aangeboden en vervolgens naar een PostNL-punt is verzonden, rechtvaardigt het vermoeden dat het stuk op regelmatige wijze is aangeboden. Gelet op de recente bezorgproblemen rondom aangetekende post ziet de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ('de Afdeling') geen reden om appellant hierin niet te volgen. Zie ook: CRvB 10 maart 2026 (ECLI:NL:CRVB:2026:304, *JB* 2026, 87), waarin redelijkerwijs kon worden betwijfeld of de brief op een regelmatige wijze was aangeboden. PostNL had

Advocatenblad_2026_09.indd 83 06/11/2026 12:11:32

niet aangetoond dat een afhaalbericht was achtergelaten en appellant had algemene informatie over bezorgfouten, waaronder onderzoeken van *Radar* en concrete voorbeelden aangevoerd. Vergelijkbaar verliep het in CRvB 15 april 2025 (ECLI:NL:CRVB:2025:647, *AB* 2025,291) en CRvB 14 november 2025 (ECLI:NL:CRVB:2025:1666, *AB* 2026, 15).

VERSCHOONBAARHEID

Verschoonbare termijnoverschrijding wordt steeds vaker aangenomen, maar niet in ABRvS 17 december 2025 (ECLI:NL:RVS:2025:6143, *JB* 2026, 24). Wie permanent op een recreatiepark zonder brievenbus woont, draagt zelf het risico als er niets wordt ondernomen om post te kunnen ontvangen. Appellante wist dat er inspecties waren geweest en dat het college handhavend optrad tegen permanente bewoning. Ze kon dus een belastend besluit verwachten. Ook was relevant dat meer dan een jaar verstreken was tussen de besluiten en het maken van bezwaar. Ze was dus echt te laat.

Wel verschoonbaar is een termijnoverschrijding als de gronden van beroep tijdig ter post zijn bezorgd, maar meer dan een week later zijn bezorgd (CRvB 14 november 2025, ECLI:NL:CRVB:2025:1666, *JB* 2026, 31). De Centrale Raad van Beroep achtte aannemelijk dat de post later dan gebruikelijk was bezorgd.

Bij toepasselijkheid van de Crisis- en herstelwet (Chw) mag je na afloop van de (hoger)beroepstermijn geen gronden meer aanvullen. Kempen Airport had de toepasselijkheid van de Chw gemist en kreeg van de Afdeling na een pro-formaberoep alsnog de gelegenheid om gronden in te dienen, maar deze werden pas na afloop van de hogerberoepstermijn ontvangen. Door de juiste rechtsmiddelenverwijzing hadden Kempen Airport en haar professionele gemachtigde moeten weten dat alleen binnen die termijn ingediende gronden inhoudelijk worden behandeld. Dat haar ten onrechte gelegenheid was geboden om alsnog gronden in te dienen, maakte dit niet anders (ABRvS 1 april 2026, ECLI:NL:RVS:2026:1814, *JB* 2026, 85).

Ook een bijzondere zaak deed zich voor in CRvB 21 april 2026 (ECLI:NL:CRVB:2026:529, *JB* 2026, 128). Een veel te laat ingediend hogerberoepschrift werd verklaard met de stelling dat op 16 april 2024 en 6 januari 2025 bij de rechtbank naar de einduitspraak was gevraagd. De uitspraak werd in januari 2025 aan de gemachtigde toegestuurd, maar dateerde al van december 2022. De gemachtigde stelde dat de beroepstermijn begon bij ontvangst van de uitspraak in januari 2025 en voerde aan dat aangetekende stukken vaker niet bij hem aankomen. De Centrale Raad van Beroep ('de Centrale Raad') volgde dit standpunt niet: als professioneel rechtsbijstandsverlener was de gemachtigde op de hoogte van de geldende termijnen en had hij, nu hij wist van de zitting van begin december 2022, eerder naar de uitspraak moeten informeren. De termijnoverschrijding was niet verschoonbaar.

Terpostbezorging geldt als belangrijk ijkpunt voor de beoordeling of tijdig beroep is ingesteld. Maar wie kan het deponeren van een brief in de brievenbus nou ook echt bewijzen? Dat zullen er niet veel zijn, maar appellant in CBb 30 juni 2026 (ECLI:NL:CBB:2026:299, *JB* 2026, 161) bewees dat wél door een video-opname te maken. Het College van Beroep voor het bedrijfsleven ('het CBb') achtte het aannemelijk dat het beroepschrift tijdig ter post was bezorgd, omdat de stelling was ondersteund door de video-opname en screenshots. Omdat het beroepschrift echter pas tien dagen later was ontvangen, beoordeelde het CBb vervolgens of niet-ontvankelijkverklaring achterwege moest blijven, omdat appellant niet in verzuim was geweest. Nu een in Nederland ter post bezorgd stuk in het algemeen binnen een week wordt bezorgd en de gekozen verzendwijze geen niet een te verwaarlozen risico meebrengt, werd de termijnoverschrijding niet aan appellant toegerekend.

Ook getuigenverklaringen kunnen helpen. In ABRvS 30 januari 2026, (ECLI:NL:RVS:2026:564, *AB* 2026, 133) slaagde betrokkene in zijn 'bewijsvoering' met een verklaring van een medeopsteller van het bezwaarschrift en had gezien dat betrokkene het diezelfde dag in de brievenbus deed. Omdat zij geen aanwijsbaar direct belang had bij de uitkomst, mocht de Afdeling van haar verklaring uitgaan. Het bezwaar was tijdig ingediend.

Advocatenblad_2026_09.indd 84 06/11/2026 12:11:33

Ook verschoonbaar was een termijnoverschrijding wegens persoonlijke omstandigheden, verband houdend met de situatie in Oekraïne en een moeilijke familiesituatie (ABRvS 23 juli 2025, ECLI:NL:RVS:2025:3400, *AB* 2025, 279). Net als in die zaak was in ABRvS 13 augustus 2025 (ECLI:NL:RVS:2025:3876, *AB* 2025, 280) sprake van een termijnoverschrijding in een examenkwestie, waarbij administratief beroep openstond. Als de termijnoverschrijding wordt veroorzaakt door het handelen of nalaten van het bestuursorgaan, moet worden beoordeeld of het bezwaar- of beroepschrift zo spoedig als redelijkerwijs kon worden verlangd is ingediend. Appellant mocht ervan uitgaan dat het eindcijfer pas na herbeoordeling vaststond. Hem kon niet worden verweten dat hij had gewacht met het instellen van administratief beroep. Een vakantie van een zoon tijdens de lopende termijn en het niet goed regelen van de postafhandeling maakten de termijnoverschrijding niet verschoonbaar in ABRvS 30 juli 2025 (ECLI:NL:RVS:2025:3592, *AB* 2026, 9). Hetzelfde gold voor een appellant die wegens familieomstandigheden langdurig in Ghana verbleef (ABRvS 17 juli 2025, ECLI:NL:RVS:2025:3286, *AB* 2026/10). Hij had vooraf adequate maatregelen moeten treffen. De gevolgen van het nalaten van zijn ingeschakelde vriend kwamen volgens de Afdeling voor zijn rekening. Hoewel het overlijden van een naaste een termijnoverschrijding verschoonbaar kan maken, zag de Afdeling daarvoor in dit geval geen aanleiding.

BELANG

Procesbelang

Een treffend voorbeeld van hoe één dwarsliggende appartementseigenaar een hele vergunningaanvraag onderuit kan halen, levert ABRvS 3 juni 2026 (ECLI:NL:RVS:2026:3182, *AB* 2026, 156). De hoofdregel is dat wie een omgevingsvergunning aanvraagt in beginsel belanghebbende is bij die aanvraag, maar niet als de aanvraag eigendommen van een ander raakt en toestemming of een juridisch middel om die af te dwingen ontbreekt. Dit overkwam een VvE die het gebruik van alle 20 appartementen als één geheel wilde wijzigen. Eén eigenaar weigerde toestemming voor wijziging van de recreatieve bewoning. Omdat de aanvraag niet opknipbaar was, kon het hele project niet doorgaan. De VvE werd niet als belanghebbende aangemerkt en er ontbrak procesbelang.

Ook in ABRvS 24 juni 2026 (ECLI:NL:RVS:2026:3664, *AB* 2026, 169) ontbrak procesbelang, omdat alle op grond van de Wet open overheid (Woo) verzochte documenten inmiddels openbaar waren gemaakt en appellant alleen nog een principiële vraag aan de orde wilde stellen. De Afdeling oordeelde dat de bestuursrechter niet uitsluitend vanwege de principiële betekenis van een vraag uitspraak hoeft te doen.

Een wat bijzondere zaak deed zich voor in hoger beroep bij de Afdeling. Daar werd een eerder getroffen schikking ter zitting bij de Centrale Raad tussen dezelfde partijen aangevoerd om appellant in deze hogerberoepzaak niet-ontvankelijk te achten wegens gebrek aan procesbelang. Onderdeel van die schikking was dat appellant al zijn lopende procedures zou intrekken. Dat appellant na de zitting bij de Centrale Raad had gesteld dat hij niet akkoord was gegaan met dit onderdeel van de schikking, deed daaraan niet af, nu zijn advocaat hem bij die schikking rechtsgeldig vertegenwoordigde. De advocaat had bovendien zelf schriftelijk verklaard dat deze afspraak wel onderdeel was van de schikking (ABRvS 20 mei 2026, ECLI:NL:RVS:2026:2913, *JB* 2026, 125).

Rechtstreeks, eigen, afgeleid en objectief belang

Een gemeenteraad kan geen beroep instellen tegen een eigen herstelbesluit, omdat de gemeente geen belanghebbende is bij dat besluit. De raad kan het herstelbesluit intrekken, vervangen of wijzigen zolang dit in lijn is met de tussenuitspraak. Beroep is bedoeld om rechtsbescherming te bieden tegen overheidshandelen, niet om een bestuursorgaan de mogelijkheid te bieden een eigen besluit ongedaan te maken, zo leert ABRvS 8 oktober 2025 (ECLI:NL:RVS:2025:4610, *JB* 2025, 205 en *AB* 2026, 2).

Een concurrent kan belanghebbende zijn bij een renovatiesubsidiebesluit indien de subsidie betrekking heeft op hetzelfde marktsegment en verzorgingsgebied als waarbinnen de concurrent werkzaam is. Appellant had echter niet aannemelijk gemaakt dat zijn concurrentiepositie door de subsidieverlening was benadeeld. Zijn stelling dat hij zonder subsidie had moeten afzien van het kopen van zestien panden omdat hij de renovatiesubsidie niet kon krijgen, dan wel dat die subsidie beperkt zou zijn gebleven tot de de-minimisdrempel, had hij niet nader onderbouwd. Daarom was zijn belang niet rechtstreeks betrokken (ABRvS 21 mei 2025, ECLI:NL:RVS:2025:2296, *AB* 2026, 14).

Een uitspraak van de grote kamer van de Afdeling trekt al snel de aandacht. Op 22 april 2026 oordeelde de grote kamer dat derden in beginsel geen rechtstreeks belang hebben bij de leedtoevoeging aan de overtreder door een boete. De Afdeling volgde echter de staatsraad advocaat-generaal in het oordeel dat de bestraffende aard van de boete niet uitsluit dat derden belanghebbende zijn. Als de boete gevolgen heeft voor bijvoorbeeld hun arbeidsmarkt- of concurrentiepositie doordat hun belang wordt geraakt bij naleving van een wettelijke norm, kunnen zij rechtstreeks belang hebben bij doeltreffende, afschrikwekkende en evenredige handhaving (ABRvS 22 april 2026, ECLI:NL:RVS:2026:2294, *JB* 2026, 106 en *AB* 2026, 201).

De gemeente Barendrecht (in haar hoedanigheid als privaatrechtelijk rechtspersoon) stelde beroep in tegen een bestemmingsplan van een buurgemeente. Nadien werd alsnog een procesbesluit van burgemeester en wethouders overgelegd. Omdat de identiteit van de indiener na afloop van de beroepstermijn niet meer kon worden gewijzigd, gold de gemeente als appellante. Zij had geen gronden in eigendom binnen het plangebied en ondervond daarom geen rechtstreekse feitelijke gevolgen of andere gevolgen voor een eigen belang. De gemeente werd daarom niet als

Advocatenblad_2026_09.indd 85 06/11/2026 12:11:33

belanghebbende aangemerkt en het beroep was niet-ontvankelijk (ABRvS 6 mei 2026, ECLI:NL:RVS:2026:2564, *JB* 2026, 118).
Over de aan bestuursorganen toevertrouwde belangen en hun belanghebbendheid wordt niet vaak geoordeeld. Bij de verlening van een opsporingsvergunning op grond van de Mijnbouwwet speelde dit wel een rol. De Afdeling overwoog dat de ruimtelijke ordening van het grondgebied van een gemeente, dan wel een provincie een mede aan het college van B&W, dan wel het college van GS van die gemeente of provincie toevertrouwd belang in de zin van artikel 1:2 lid 2 Awb is. Voor GS geldt dat ook voor natuurbescherming en de drinkwaterwinning (ABRvS 22 juli 2026, ECLI:NL:RVS:2026:4305, *JB* 2026, 153).
Een voormalig eigenaar kan belanghebbende blijven vanwege zijn eigen rechtspositie. Zo oordeelde de Afdeling dat iemand die al langere tijd geen eigenaar meer was van een 'omstreden' berging, toch belanghebbende was bij een geschil tussen buren over die berging. Hij had een zelfstandig belang bij het verdedigen van zijn rechtspositie omdat hij te, eigenaar van de begraafplaats, had de gedenksteen van het graf van de oma van appellante verwijderd. Appellante verzocht daarom om handhaving op grond van de Monumentenverordening, omdat de steen volgens haar niet zonder vergunning mocht worden verwijderd. Zij was echter geen houder van het grafrecht en had ook anderszins geen zeggenschap over het graf. Omdat onvoldoende bleek van feitelijke gevolgen naast emotionele gevolgen, was appellante geen objectief belanghebbende. Haar verzoek was daarom geen aanvraag als bedoeld in artikel 1:3 lid 3 Awb en de reactie daarop geen besluit (ABRvS 29 juli 2026, ECLI:NL:RVS:2026:4410, *JB* 2026, 156).

Afstand/gevolgen van enige betekenis

Een natuurlijk persoon die rechtstreeks feitelijke gevolgen ondervindt van de toegestane handeling is bij een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit in beginsel belanghebbende. Het criterium 'gevolgen van enige betekenis' corrigeert dit uitgangspunt: zonder zulke gevolgen ontbreekt een persoonlijk belang. De Afdeling kijkt daarbij

op grond van gemaakte afspraken mogelijk verantwoordelijk was voor schade die de strijdende buren zouden lijden (ABRvS 6 mei 2026, ECLI:NL:RVS:2026:2588, *JB* 2026, 119).
Ook over besluiten van de Nederlandse orde van advocaten kan bij de bestuursrechter worden geprocedeerd. Zo oordeelde de Afdeling in een hoger beroep van een advocatenkantoor en van een bij dat kantoor werkzame advocaat. De advocaat had in 2019 de onvoorwaardelijke aantekening 'advocaat bij de Hoge Raad' gekregen en verzocht de algemene raad om vrijstelling van bepaalde praktijkeisen. Dit verzoek werd afgewezen wegens het ontbreken van bijzondere omstandigheden. Zowel de advocaat als diens kantoor maakte bezwaar. Het advocatenkantoor werd door zowel de rechtbank als de Afdeling niet-ontvankelijk verklaard, omdat het belang van het kantoor geheel voortvloeit uit de contractuele relatie met de advocaat en het daarmee een afgeleid belang betreft dat parallel loopt aan diens belang. Het beroep van de advocaat was wel ontvankelijk. De weigering was volgens de Afdeling onzorgvuldig tot stand gekomen en onvoldoende gemotiveerd (ABRvS 27 mei 2026, ECLI:NL:RVS:2026:3027, *JB* 2026, 126).
Op de Noorderbegraafplaats in Drachten was een begraafplaats aangewezen als monument. De protestantse gemeente naar de ruimtelijke uitstraling van de vergunde handeling, zoals het doden of verstoren van soorten of het weghalen van nesten. Omdat deze vergunning soortenbescherming betreft, is die uitstraling beperkt en zijn de ruimtelijke uitstraling en feitelijke gevolgen van de aanleg van padelbanen niet relevant. Gelet op de afstand tussen de oude en nieuwe locatie van de ooievaarspaal en de woningen en de inrichting van de tussenliggende gronden had het gebruik van de vergunning geen ruimtelijke uitstraling op de woon- en leefomgeving van appellant (ABRvS 3 juni 2026, ECLI:NL:RVS:2026:3185, *JB* 2026, 134).

BEZWAARSCHRIFTPROCEDURE

Horen

Het horen van bezwaarden is een belangrijk rechtsbeschermingsonderdeel, maar gaat geregeld mis. In CRvB 20 januari 2026 (ECLI:NL:CRVB:2026:68, *JB* 2026, 62) klaagde appellant dat de uitnodiging voor de hoorzitting niet naar het volgens hem geldende correspondentieadres van zijn moeder was gestuurd, waardoor hij het horen had gemist. De Centrale Raad stelde echter vast dat in de Basisregistratie Personen (BRP) alleen zijn woonadres stond geregistreerd. Bestuursorganen moeten de BRP-gegevens gebruiken, tenzij een

Advocatenblad_2026_09.indd 86 06/11/2026 12:11:33

wettelijke uitzondering geldt. Zijn wens – ingegeven door een stalksituatie – en aangevoerde belangen maakten dat niet anders.
Als er wel wordt gehoord, dan moet daarvan op grond van artikel 7:7 en artikel 7:21 Awb verslag worden gemaakt. In ABRvS 15 april 2026 (ECLI:NL:RVS:2026:2090, *JB* 2026, 102) werd in de beslissing op bezwaar alleen opgemerkt dat een hoorzitting had plaatsgevonden en wie aanwezig waren. Omdat niet bleek wat besproken was, voldeed de verslaglegging niet aan de minimale voorwaarden. Het verslag moet schriftelijk zijn en een zakelijke weergave bevatten van wat op de zitting is besproken. Alleen het onderwerp en de aanwezigen vermelden, is onvoldoende.
Partijen afzonderlijk horen kan alleen bij hoge uitzondering. In ABRvS 11 maart 2026 (ECLI:NL:RVS:2026:1386, *JB* 2026, 69) oordeelde de Afdeling dat het afzonderlijk horen van de Minister van Defensie over het Handboek Inlichtingen voor MIVD-analisten onterecht was. Dat delen van het handboek nog niet waren vrijgegeven en staatsgeheime informatie bevatten, was onvoldoende toegelicht en kon daarmee geen reden vormen om in dit geval afzonderlijk te horen. Appellant wist niet wat tijdens het afzonderlijk horen was besproken en er was geen verslag gemaakt dat onder beperkte kennisneming aan de rechter kon worden overgelegd. Daarmee is het horen verricht in strijd met artikel 7:7 Awb en was passeren van het gebrek uitgesloten.

Volledige heroverweging

Een bestuursorgaan mag bij de volledige heroverweging in bezwaar de grondslag van een besluit wijzigen, ook bij een nieuw besluit na vernietiging van de beslissing op bezwaar. Dit is echter in strijd met de goede procesorde als het bestuursorgaan een grondslag gebruikt die het eerder bewust en ondubbelzinnig heeft prijsgegeven (CRvB 12 juni 2025, ECLI:NL:CRVB:2025:925, *JB* 2025, 172).

RELATIVITEIT

Artikel 8:69a Awb verzet zich tegen vernietiging van een besluit als een partij tijdens een verlengde besluitvormingsprocedure via een judiciële lus haar statuten zodanig aanpast dat haar belangen alsnog overeenkomen met de belangen die een bepaling beoogt te beschermen. Daar trapte de Afdeling niet in: ABRvS 1 oktober 2025 (ECLI:NL:RVS:2025:4651, *JB* 2025, 204).

BEWIJSRECHT

Bewijsrecht speelt vooral bij boetebesluiten een belangrijke rol. In ABRvS 29 juli 2026 (ECLI:NL:RVS:2026:4403, *JB* 2026, 155) concludeerde de rechtbank dat de Autoriteit Persoonsgegevens niet had bewezen dat het college van B&W persoonsgegevens had verwerkt van eigenaren/gebruikers van mobiele apparaten met ingeschakelde wifi in de binnenstad van Enschede. Daarom kon geen boete worden opgelegd. De AP bestreed dit oordeel bij de Afdeling niet en erkende dat niet aan de bewijsstandaard was voldaan. De AP betoogde echter dat de rechtbank een door haar in beroep naar voren gebracht standpunt niet had getoetst. Dit standpunt was echter nieuw en bij een bestuursrechtelijk boetebesluit moet het bestuursorgaan het dragende bewijs van de overtreding leveren bij voltooiing van de bestuurlijke besluitvorming. De AP was bij de rechtbank dus al te laat.

INCIDENTEEL HOGER BEROEP

Een eenmaal prijsgegeven standpunt mag in incidenteel hoger beroep niet opnieuw aan een besluit ten grondslag worden gelegd, aldus CRvB 20 augustus 2025 (ECLI:NL:CRVB:2025:1295, *AB* 2025, 276).

GOEDE PROCESORDE

In het primaire boetebesluit had het college appellante niet als feitelijke pleger aangemerkt. Dat deed het college alsnog in het verweerschrift in beroep, maar dat mocht niet. Het betrof een tweepartijengeschil over het opleggen van een boete en er was geen belemmering om dit standpunt eerder in te nemen. Uitstel zou appellant onevenredig belasten en een efficiënte rechtsgang belemmeren (ABRvS 8 april 2026, ECLI:NL:RVS:2026:1942, *JB* 2026, 100).
De Dienst Toeslagen overlegde de schriftelijke uiteenzetting met LIC-overzichten pas vijftien dagen vóór de zitting in hoger beroep, waardoor de feitelijke situatie lang onduidelijk bleef. De Afdeling overwoog dat de Dienst Toeslagen beschikt over informatie die nodig is om het recht op compensatie te beoordelen, terwijl aanvragers daar vaak niet of minder over beschikken. Dat de Dienst Toeslagen deze informatie, die de kern van het geschil betrof, niet eerder had onderzocht, was onbegrijpelijk. Vanwege de frustrerende gang van zaken veroordeelde de Afdeling de Dienst Toeslagen in de proceskosten, ondanks dat het hoger beroep ongegrond was (ABRvS 3 juni 2026, ECLI:NL:RVS:2026:3198, *JB* 2026, 136).
Ook het pas op de laatste dag onderbouwen van een eerder aangevoerde beroepsgrond kan in strijd zijn met de goede procesorde. In deze zaak over acht Woo-kwesties diende appellant bijna een jaar na het hogerberoepschrift nadere onderbouwingen in, zonder dat duidelijk werd gemaakt waarom dit niet eerder kon. Zijn persoonlijke omstandigheden en het ontbreken van professionele rechtsbijstand maakten het oordeel van de Afdeling hierover niet anders. Omdat appellant veelvuldig zelf procedeert en vlak voor de zitting ook in vijf andere zaken omvangrijke aanvullingen had ingediend, waardoor de voorbereiding van de zitting voor de Afdeling en het bestuursorgaan haast onmogelijk werd, was de maat kennelijk vol (ABRvS 17 juni 2026, ECLI:NL:RVS:2026:3267, *JB* 2026, 138).

FINALE GESCHILBESLECHTING

Slaagt het college er ook na een tussenuitspraak niet in de beslissing op bezwaar deugdelijk te motiveren, dan kan de Afdeling zelf de knoop doorhakken. In de zaak ABRvS 25 maart 2026 (ECLI:NL:RVS:2026:1696, *AB* 2026, 106)

Advocatenblad_2026_09.indd 87 06/11/2026 12:11:33

onderbouwde het college ondanks meerdere kansen niet dat de omstreden waterpartij de cultuurhistorische, natuurlijke en landschapswaarden blijvend onevenredig aantastte. De Afdeling concludeerde daarom zelf dat geen sprake was van zo'n aantasting. Omdat geen andere weigeringsgronden waren aangevoerd, moest het college de omgevingsvergunning alsnog verlenen.
Toen het bestuursorgaan bewust geen uitvoering gaf aan een uitspraak van de Afdeling, en andermaal weigerde een vog af te geven, greep de Afdeling ook zelf in. Zij droeg de staatssecretaris op de gevraagde vog te verstrekken (ABRvS 22 april 2026, ECLI:NL:RVS:2026:2263, *JB* 2026, 103).
Ook het CBb greep in toen ruim twee jaar na een concessiebesluit de betrokken mededingingsvraag nog steeds onbeantwoord bleef. Doordat relevante informatie ontbrak en verdere procedures naar verwachting de rest van het jaar zouden duren, trof het CBb een inhoudelijke voorlopige voorziening. Het CBb (i) schorste enkele onderdelen van de concessie en (ii) bepaalde dat voor 2026 werd gehandeld volgens de gemaakte tariefafspraken. Zo werden de betrokkenen financieel tegemoetgekomen zonder de andere partij onevenredig te benadelen. De voorziening vervalt op 1 januari 2027 (CBb 1 juni 2026, ECLI:NL:CBB:2026:228, *JB* 2026, 141).

OVERIGE (HOGER)BEROEPSPERIKELEN

Beroep wegens niet-tijdig beslissen op bezwaar wordt onredelijk laat ingediend indien meer dan een jaar is verstreken na het moment waarop het bestuursorgaan in gebreke is tijdig een besluit te nemen, aldus HR 2 mei 2025 (ECLI:NL:HR:2025:711, *AB* 2025, 287).
Als een deskundige door de rechter op zitting is gehoord, maakt het voor de proceskostenvergoeding niet uit of zijn komst is aangekondigd of zijn bijdrage tot gegrondverklaring heeft geleid (HR 26 september 2025, ECLI:NL:HR:2025:1407, *AB* 2025, 301). Heeft een deskundige verslag uitgebracht, dan wordt ervan uitgegaan dat belanghebbende daarvoor kosten heeft gemaakt (HR 26 september 2025, ECLI:NL:HR:2025:1251, *AB* 2025, 302).
Voor sommige zaken krijg je een hoger aantal punten en dus een hogere proceskostenvergoeding, indien je in het gelijk wordt gesteld, maar het omgekeerde kan ook. Artikel 2 lid 2 Besluit proceskosten bestuursrecht geeft de bestuursrechter de bevoegdheid de proceskostenvergoeding te verminderen indien een partij gedeeltelijk in het gelijk is gesteld. Dit geldt ook als een gebrek met toepassing van artikel 6:22 Awb wordt gepasseerd, maar dat wel aanleiding geeft tot een proceskostenvergoeding. Of sprake is van gedeeltelijk gelijk, wordt per fase van de procedure beoordeeld. De bestuursrechter mag het bedrag verminderen, als volledige vergoeding onredelijk is gezien het gewicht van het geschilpunt, maar is daartoe niet verplicht. Niet bepalend is of het gelijk een ondergeschikt belang betreft (HR 20 maart 2026, ECLI:NL:HR:2026:283, *JB* 2026, 93).
Al een poos geleden hebben de hoogste rechtscolleges het standpunt ingenomen dat in (hoger) beroep niet ambtshalve de ontvankelijkheid in bezwaar wordt getoetst. In het arrest van 16 juli 2021 heeft de Hoge Raad echter geen beslissing gegeven over de vraag of het bestuursorgaan zich na een inhoudelijke beoordeling van het bezwaar alsnog op termijnoverschrijding mag beroepen. Het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel verzetten zich daartegen, behalve als (i) de belanghebbende relevante informatie onjuist of onvolledig heeft verstrekt of wettelijk verplichte informatie heeft achtergehouden terwijl (ii) hij wist dat het bestuursorgaan daardoor de ontvankelijkheid niet goed kon beoordelen en (iii) dat het bestuursorgaan het bezwaar op die basis ontvankelijk achtte (HR 20 maart 2026, ECLI:NL:HR:2026:451, *JB* 2026, 77).
Het verwijt dat de rechtbank niet alle beroepsgronden besprak, leidde niet zonder meer tot gegrondverklaring van het hoger beroep. Uit artikel 8:69 en artikel 8:77 Awb volgt niet dat de bestuursrechter op elk argument afzonderlijk moet ingaan, tenzij dit tot een ander oordeel had moeten leiden (ABRvS 6 juli 2026, ECLI:NL:RVS:2026:3953, *JB* 2026, 151).

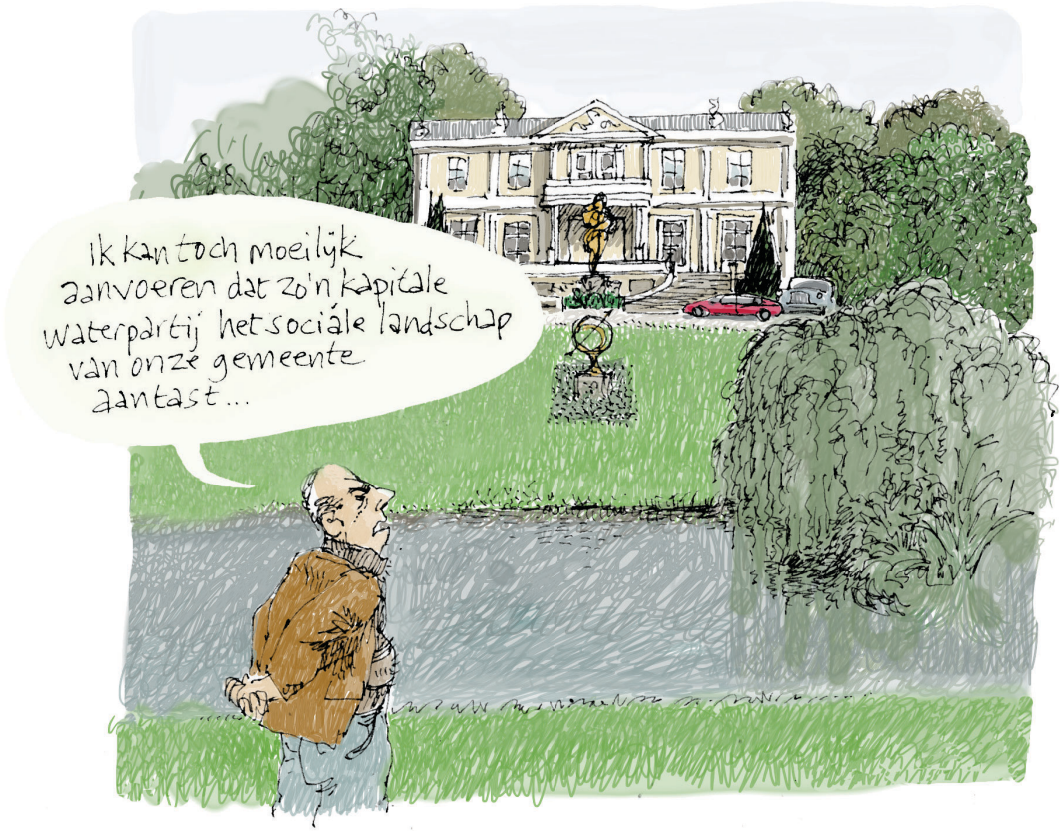
HERZIENING

Een onjuiste verklaring van de minister ter zitting kan niet leiden tot herziening. De minister had een uitdraai uit het computersysteem verkeerd geïnterpreteerd en daardoor abusievelijk verklaard dat de onderneming op zijn vraag had gereageerd. Hoewel hierdoor een onjuist beeld van de feiten was ontstaan, ging het niet om feiten en omstandigheden die vóór de uitspraak onbekend waren en redelijkerwijs niet bekend konden zijn (CBb 13 januari 2026, ECLI:NL:CBB:2026:2, *JB* 2026, 44).

MISBRUIK VAN (PROCES)RECHT

Misbruik van (proces)recht blijft onderwerp van geschil, zo concludeerden wij in de vorige Kroniek al. In deze Kroniekperiode is dat niet anders.
In ABRvS 23 juli 2025 (ECLI:NL:RVS:2025:3447, *JB* 2025, 164 en *AB* 2025, 307) dreigde appellant met fysiek geweld en burgerarrest tegen de voorzitter als de zitting niet volgens zijn wensen zou verlopen. Na een nieuwe bedreiging en de aankondiging persoonsgegevens openbaar te maken, moest appellant de zittingszaal verlaten. De zitting is zonder hem voortgezet. De Afdeling benadrukte dat eenieder in een bestuursrechtelijke procedure is gebonden aan behoorlijke procesvoering en zich moet onthouden van beledigende en dreigende uitlatingen. De Afdeling verklaarde de hoger beroepen en het herzieningsverzoek niet-ontvankelijk omdat sprake was van een structureel patroon van misbruik van procesrecht.
In CRvB 12 juni 2025 (ECLI:NL:CRVB:2025:881, *JB* 2025, 171) diende verzoeker een zesde herzieningsverzoek in, nadat vijf eerdere verzoeken waren afgewezen. De Centrale Raad had hem er al op gewezen dat een zesde herzieningsverzoek achterwege moest blijven. Bovendien had verzoeker tientallen andere, gerelateerde procedures gevoerd. De Centrale Raad oordeelde dat verzoeker zijn procesbevoegdheid

Advocatenblad_2026_09.indd 88 06/11/2026 12:11:34

zodanig evident zonder redelijk doel of voor een ander doel dan waarvoor het bedoeld is, had aangewend, dat dat blijk gaf van kwade trouw.

Bij stelselmatig beledigen, bedreigen en intimideren van rechters, rechtspraakmedewerkers, advocaten en andere procesdeelnemers, riskeer je maatregelen. De verplichting om bij nieuwe civielrechtelijke en bestuursrechtelijke procedures een advocaat in te schakelen, vormde in deze zaak een proportionele inperking van de toegang tot de rechter. De advocaat mocht een matigende invloed worden toegedicht op het aantal procedures en de bejegening van betrokkenen (Rb. Oost-Brabant 4 september 2025, ECLI:NL:RBOBR:2025:5569, *AB* 2025, 308).

Het doen van een zeer omvangrijk Woo-verzoek als drukmiddel om iets voor elkaar te krijgen of de gemeente tot gedragsverandering aan te zetten, is een ander doel dan het verkrijgen van publieke informatie. Eiser maakte daarmee misbruik van recht (Rb. Oost-Brabant 7 november 2025, ECLI:NL:RBOBR:2025:7218, *AB* 2025, 331).

In ABRvS 22 juli 2026 (ECLI:NL:RVS:2026:4294, *AB* 2026, 198) gebruikte appellant de middelen van verzet en herziening herhaaldelijk om zijn zaak opnieuw aan de orde te stellen, zonder echter relevante gronden aan te voeren. Appellant bleef zich richten op ervaren onrecht uit het verleden en vertoonde dit gedrag ook bij andere gerechten. De Afdeling oordeelde dat hij daarmee het rechtssysteem oneigenlijk belastte. In toekomstige zaken gaat de Afdeling daarom bij voorbaat uit van mogelijk misbruik van recht. Appellant moet dit vermoeden dan per zaak weerleggen.

Het indienen van 155, 164 en 25 papieren STAP-aanvragen, terwijl per persoon jaarlijks slechts een budget van € 1.000 beschikbaar was voor scholing, leidde tot misbruik van recht. De STAP-aanvragen voldeden bovendien op essentiële punten niet aan de voorwaarden, zodat voorzienbaar was dat zij niet tot subsidieverlening zouden leiden. De appellanten beoogden niet inhoudelijke besluiten uit te lokken, maar uitsluitend geldsommen te incasseren wegens gesteld niet-tijdig beslissen. Bij zodanig misbruik van recht volgt niet-ontvankelijkheid (CRvB 1 mei 2026, ECLI:NL:CRVB:2026:520, *JB* 2026, 130).

REDELIJKE TERMIJN

In geval van een tussenuitspraak wordt overschrijding van de redelijke termijn in beginsel volledig aan het bestuursorgaan toegerekend, tenzij de rechterlijke behandelingsduur is overschreden. De rechtbank deed pas na een jaar en acht maanden uitspraak op het beroep, en dus niet binnen de redelijke behandelingsduur van anderhalf jaar. Omdat zij binnen een jaar nadat het college het gebrek had hersteld einduitspraak deed, was de redelijke behandelingsduur van de rechterlijke fase niet overschreden. De overschrijding in beroep werd daarom volledig aan het college toegerekend. De Afdeling deed na twee jaar en tien maanden uitspraak op het hoger beroep; de resterende overschrijding kwam voor haar rekening (ABRvS 25 oktober 2025, ECLI:NL:RVS:2025:2851, *JB* 2025, 155).

De Afdeling matigde een boete aanvullend met 10%, naast de 20% die de rechtbank al had toegepast. Daarbij betrok zij

Advocatenblad_2026_09.indd 89 06/11/2026 12:11:34

zowel de overschrijding van de redelijke termijn als de lange periode tussen het boeterapport en het opleggen van de boete (ABRvS 2 juli 2025, ECLI:NL:RVS:2025:2960, *JB* 2025, 157).
Wanneer het financiële belang bij de procedure minder dan € 1.000 bedraagt en de redelijke termijn met niet meer dan twaalf maanden is overschreden, kan volstaan worden met de enkele constatering dat de redelijke termijn is overschreden (CRvB 28 oktober 2025, ECLI:NL:CRVB:2025:1597, *JB* 2026, 13).
Ook bij een rechtstreeks beroep geldt een redelijke termijn van vier jaar. De behandeling van het beroep mag ten hoogste twee jaar duren, ongeacht of een bezwaarprocedure is gevolgd. Voor hoger beroep geldt ook een termijn van twee jaar na het instellen van het rechtsmiddel (ABRvS 14 januari 2026, ECLI:NL:RVS:2026:211, *JB* 2026, 39).
De Hoge Raad oordeelde dat de redelijke termijn in eerste aanleg in beginsel twee jaar bedraagt, inclusief de bezwaarfase. Bijzondere omstandigheden, zoals procesgedrag dat tot ongewone vertraging leidt, kunnen een langere termijn rechtvaardigen. Gebruikelijke uitstellen van herstel van verzuimen, nadere stukken of een eerste uitstel van de zitting tellen niet als bijzondere omstandigheden. De rechter beoordeelt het procesgedrag in de individuele zaak, maar mag ook zaakoverstijgend gedrag betrekken. Bijzondere omstandigheden rechtvaardigen in de regel een verlenging van de redelijke termijn (HR 1 mei 2026, ECLI:NL:HR:2026:735, *JB* 2026, 146).

WRAKING

Een wrakingsgrond moet betrekking hebben op de persoon van de rechter. Een rechter wordt onpartijdig geacht, tenzij uitzonderlijke omstandigheden een objectief gerechtvaardigde vrees voor vooringenomenheid opleveren. Dat de behandelend rechter tevens waarnemend president van de Centrale Raad is, volstaat niet. Nu verzoeker al vóór de inhoudelijke behandeling om wraking verzocht en geen op de rechter toegespitste gronden aanvoerde, oordeelde de Centrale Raad dat hij misbruik maakte van het wrakingsrecht. Een volgend wrakingsverzoek wordt daarom niet in behandeling genomen (CRvB 30 oktober 2025, ECLI:NL:CRVB:2025:1590, *JB* 2026, 30).
De HR oordeelde dat tegen een beslissing op een wrakingsverzoek niet langer op doorbrekingsgronden hoger beroep of cassatieberoep openstaat. Een afgewezen verzoeker kan dit aan de orde stellen in hoger beroep of cassatie tegen de einduitspraak in de hoofdzaak en heeft daarom geen belang bij een zelfstandig rechtsmiddel (HR 13 februari 2026, ECLI:NL:HR:2026:236 ,*JB* 2026, 64).

OVERIG

Het ondertekenen van een vaststellingsovereenkomst (vso) geldt niet als een intrekking van bezwaar of beroep in de zin van artikel 6:21 Awb. Intrekking vereist een onvoorwaardelijk en ongeclausuleerde mededeling aan de bestuursrechter. De vso heeft wel tot gevolg dat het procesbelang vervalt als de schade waarover wordt geprocedeerd daarmee is vergoed (ABRvS 24 december 2025, ECLI:NL:RVS:2025:6332, *AB* 2026, 136).

AFSLUITING

Vorig jaar concludeerden wij dat misbruik van (proces)recht steeds relevanter wordt en dat de grenzen de komende jaren verder zullen worden verkend. Die verwachting is vooralsnog uitgekomen. Ook dit jaar hebben de (hoogste) bestuursrechters in uiteenlopende zaken misbruik van recht aangenomen. Op zichzelf is dat een gunstige ontwikkeling. Het geeft blijk dat de bestuursrechter erop toeziet dat de bestuursrechtspraak niet wordt gebruikt voor doeleinden waarvoor zij niet bedoeld is. Tegelijk roept deze ontwikkeling de vraag op voor wie de bestuursrechter er is en in welke gevallen. Ook op andere plaatsen worden de grenzen van het stelsel bereikt. De problemen rond de postbezorging, waardoor stukken en besluiten niet of niet tijdig, of op onjuiste wijze worden bezorgd, en tegelijkertijd de verdergaande digitalisering, leiden tot een andere invulling van de procesrechtelijke spelregels. Daarbij blijven de doorlooptijden bij de bestuursrechtspraak lang, hetgeen terug te zien is in de uitspraken waarin de overschrijding van de redelijke termijn aan de orde is. De vraag is of het bestuurs(proces)recht tegen een sterk veranderende en in sommige opzichten vastlopende samenleving opgewassen is.

De auteurs zijn allen advocaat bij Pot Jonker Advocaten N.V. te Haarlem.

Advocatenblad_2026_09.indd 90 06/11/2026 12:11:35